

ލިޔުނީ:

شَيْخُ الإِسْلَامِ مُحَمَّد بن عَبْدُالوَهَّابِ التَّمِيْمِي - رَحِمَهُ الله -

ތަރުޖަމާކީ:

أَبُو عَبْدُ الله عَبْدُ الرَّحِيْمَ بن مُحَمَّد المَدَنِي

ލިޔުއްވީ:

شَيْخُ الإِسْلَامِ مُحَمَّد بن عَبْدُالوَهَّابِ التَّمِيْمِي - رَحِمَهُ الله -

ތަރުޖަމާކީ:

أَبُو عَبْدُ الله عَبْدُ الرَّحِيْمَ بن مُحَمَّد المَدَنِي

بسم الله الرحمن الرحيم

ފިހުރިސްތު

ޚުޠުބާގެ މުޤައްދިމާ

إِنَّ الْحَمْدَ لِلهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ، وَنَعُوذُ بِاللهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا، مَنْ يَهْدِهِ اللهُ فَلاَ مُضِلَّ لَهُ، وَمَنْ يُضْلِلْ فَلاَ هَادِيَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِۦ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُم مُّسْلِمُونَ [1]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱتَّقُوا۟ رَبَّكُمُ ٱلَّذِى خَلَقَكُم مِّن نَّفْسٍ وَٰحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَآءً ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ٱلَّذِى تَسَآءَلُونَ بِهِۦ وَٱلْأَرْحَامَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا [2]

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَقُولُوا۟ قَوْلًا سَدِيدًا ۝ يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَٰلَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۗ وَمَن يُطِعِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا [3]

أَمَّا بَعْدُ: فَإِنَّ خَيْرَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللهِ، وَخَيْرَ الْهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ صلى الله عليه وآله وسلم، وَشَرَّ الأُمُورِ مُحْدَثَاتُهَا، وَكُلَّ مُحْدَثَةٍ بِدْعَةٌ.

---

1 آل عمران: 102

2 النساء: 1

3 الأحزاب: 80-81

ޙަމްދު ހުރީ ޢާލަމްތަކުގެ ވެރި ﷲއަށެވެ. ޞަލަވާތާއި ސަލާމް ލެއްވުން އެދި ދުޢާކުރަނީ މިއުއްމަތުގެ ނަބިއްޔާ މުޙައްމަދު ﷺ އަށެވެ.

ﷲ ﷻ އަޅުގަނޑުމެން ހުރިހާ އިންސާނުންވެސް ހައްދަވާފައިވަނީ އެއިލާހު سبحانه وتعالى އެއްކަލާނގެކަމަށް، ﷲ سبحانه وتعالى ގެ ހުރިހާ އަމުރުފުޅުތަކަށް ބޯލަނބައި އެއިލާހު އެއްކަލާނގެއަށް އަޅުކަންކޮށް ކުރުމަށެވެ. އެކަން ބަޔާންކުރައްވައި ކީރިތި ޤުރުއާނުގައި އެއިލާހުގެ ބަސްފުޅުވެސް ވަޙީކުރައްވާފައެވެ.

﴿ وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴾ [4]

މާނައީ: "އަދި ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންއިލާހު، އިންސާނުންނާއި ޖިންނިން (ﷲއަށް) އަޅުކަންކުރުމަށް މެނުވީ ނުއުފައްދަވަމެވެ."

މިގޮތުގައި އަޅުކަމަކީ ﷲ سبحانه وتعالى އަށް އެކަނިކުރާ އަޅުކަމުގެ ވާހަކައެވެ. އެއީ ޝަރުޢީގޮތުން ﷲއާއި އެއްވެސް އެއްޗެއް ބައިވެރިކޮށްނުހަދާ އެއީ ޤަބޫލުވެވިގެންވާ

[4] الذاريات : 56

އަޅުކަމަކަށް ނުވާނެއެވެ. ތަފްސީރު އިބްނު ކަޘީރުގައި މިއާޔަތުގެ ތަފްސީރުގައި ބަޔާންވެފައިވެއެވެ. "އަޅުކަމުގެ ތެރޭގައި ފައިދާކުރަނިވި އަޅުކަމާއި ފައިދާނުކުރަނިވި އަޅުކަންވެއެވެ. (މިސާލަކީ ﷲގެ މިބަސްފުޅެވެ.)

﴿ وَلَئِن سَأَلۡتَهُم مَّنۡ خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُ . . . ﴾ [5]

މާނައީ: "އަދި އެބައިމީހުންނާއި(މައްކާގެ މުޝްރިކުންނާއި) ކަލޭގެފާނު(މުޙައްމަދު ﷺ)، އުޑުތަކާއި ބިން ހެއްދެވީ ކޮންފަރާތެއްތޯ ސުވާލުކުރައްވައިފިނަމަ އެބައިމީހުން ބުނާނެއެވެ. ﷲއެވެ." (އެއީ އެމީހުންގެ ކިބައިން އަޅުކަމެކެވެ. އެކަމަކު ޝިރުކާއި އެކު އެއްވެސް ފައިދާއެއް ނުކުރެއެވެ.) [6]

ﷲ سبحانه وتعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ.

﴿ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَغۡفِرُ أَن يُشۡرَكَ بِهِۦ وَيَغۡفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَآءُۚ وَمَن يُشۡرِكۡ بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱفۡتَرَىٰٓ إِثۡمًا عَظِيمًا ﴾ [7]

[5] لقمان: 25

[6] އިބްނު ކަޘީރުގެ ތަފްސީރު.

[7] النساء: 48

މާނައީ: "ހަމަކަށަވަރުން الله، އެކަލާނގެއަށް ޝަރީކުކުރުމުގެ ފާފައެއް ނުފުއްސަވާނެއެވެ. އެނޫން ފާފަތައް، އެއިލާހު އިރާދަކުރައްވާ މީހަކަށް ފުއްސަވައެވެ. އަދި الله އާ ޝިރުކުކޮށްފިމީހާ ފަހެ ބޮޑުވެގެންވާ ފާފައެއް ހަދައިގެންފިކަން ކަށަވަރުވެ."

އަދިވެސް الله سبحانهٗ وتعالىٰ ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ.

﴿...إِنَّهُۥ مَن يُشْرِكْ بِٱللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ ٱللَّهُ عَلَيْهِ ٱلْجَنَّةَ وَمَأْوَىٰهُ ٱلنَّارُ ...﴾[8]

މާނައީ: " ހަމަކަށަވަރުން الله އަށް ޝަރީކުކުރާ މީހާ (ދަންނާނެވެ). ފަހެ، ހަމަކަށަވަރުން، الله، އެމީހާގެ މައްޗަށް ސުވަރުގެ ޙަރާމްކުރައްވިއެވެ. އަދި އެމީހާ އުޅޭނެ ތަނަކީ ނަރަކައެވެ."

ނަބިއްޔާ ﷺ ގެ އަރިހުގައި الله ގެ ހަޟްރަތުގައި އެންމެ ބޮޑު ފާފައަކީ ކޮބައިތޯ ޢަބްދުﷲ ބިން މަސްޢޫދު ސުވާލުކުރެއްވިއެވެ. ބަޔާންކުރެއްވިއެވެ.

8 المائدة: 72

(أَنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ نِدًّا وَهُوَ خَلَقَكَ) [9]

މާނައީ: "ﷲ ތިބާ ހެއްދެވި ހިނދުގައި، އެއިލާހާ އެއްވެސް އެއްޗެއް ބައިވެރިކުރުމެވެ. (ޝަރީކު ކުރުމެވެ.)"

އިމާމު ނަވަވީ رحمه الله މި ޙަދީޘްގެ ބާބުގެ ނަވަކަން ޞަޙީޙް މުސްލިމުގެ ޝަރަހައިގައި މިފަދައިން ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ. "ޝިރުކަކީ އެންމެ ނުބައިވެގެންވާ ފާފައެވެ."

ހަދިސް ނަބިއްޔާ ﷺ ޙަދީޘްކުރައްވާފައިވެއެވެ.

(اجْتَنِبُوا السَّبْعَ المُوبِقَاتِ»، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا هُنَّ؟ قَالَ: «الشِّرْكُ بِاللَّهِ، وَالسِّحْرُ، وَقَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالحَقِّ، وَأَكْلُ الرِّبَا، وَأَكْلُ مَالِ اليَتِيمِ، وَالتَّوَلِّي يَوْمَ الزَّحْفِ، وَقَذْفُ المُحْصَنَاتِ المُؤْمِنَاتِ الغَافِلاَتِ) [10]

މާނައީ: "ތިޔަބައިމީހުން ހަލާކުކޮށްލަނިވި (ބޮޑުވެގެންވާ) ހަތްކަމަކުން ދުރުވާށެވެ." ދެންނެވުނެވެ. އޭ ރަސޫލުﷲ އެވެ. އެއީ ކޮން ކަންތައްތަކެއް ހެއްޔެވެ؟ ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ. "ﷲއަށް ޝަރީކުކުރުމެވެ. އަދި ސިޙުރު ހެދުމެވެ. އަދި ﷲ

[9] صحيح المسلم 141

[10] صحيح اليخاري: 2766 ، ومسلم

ޙަރާމްކުރެއްވި ނަފުސެއް ޙައްޤަކާނުލައި މެރުމެވެ. އަދި ރިބާކެއުމެވެ. އަދި ޔަތީމުންގެ މުދާ ކެއުމެވެ. އަދި ޖިހާދުގެ ދުވަހު ހަނގުރާމައިގެ މައިދާނުގައި ފިލުމެވެ. އަދި މުއުމިނުން ޢިއްފަތްތެރި ބަރީޢަވެގެންވާ އަންހެނާގެ މައްޗަށް ޒިނާގެ ތުހުމަތުކުރުމެވެ."

اللّٰه އެއްކައުވަންތަކުރުން ނުވަތަ ތައުޙީދުގެ އިދިކޮޅަކީ ޝިރުކު ކުރުމެވެ. އެހެންކަމުން ޝިރުކު ކުރުމާއި އޭގެ ވަސީލަތުތަކާއި އޭގެ އިދިކޮޅު އުނގެނިގަތުމަށްޓަކައި ވަރަށް މުހިންމު ވެގެންވާ މައުޟޫޢެކެވެ.

ޢަރަބި ގެންވެރިއެއް ކަމުގައިވާ އަބޫ ފިރާސް އަލްޙަމްދާނީ ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ.

عَرَفْتُ الشَرَّ لَا لِلشَّرِ لَكِن لِتَوَقِّيْهِ - وَمَنْ لَمْ يَعْرِفِ الشَّرَّ مِنَ النَّاسِ يَقَعُ فِيْهِ

މާނައީ: "ތިމަންގެން ނުބައިކަން ދެނެގަންނަނީ އެނުބައިކަން ކަމަށް ވެއްޓިގަންނާކަށްނޫނެވެ. ނަމަވެސް އެކަމުން ރައްކާތެރިވެ

ސަލާމަތްވުމަށްޓަކައެވެ. އަދި މީސްތަކުންގެ ތެރެއިން ނުބައިކަން ނޭނގޭ މީހާ އެކަމަށް ވެއްޓިގެންދެއެވެ." [11]

ދުނިޔެވީ ނުރައްކާތެރި ކަންކަންވެސް އަޅުގަނޑުމެން ދެނެގަންނަނީ އެފަދައިންނެވެ. އެއީ އެނުރައްކަލަށް ވެއްޓި ގެއްލުން ލިބުމުގެ ކުރީގައި އަޅުގަނޑުމެން އެ ނުރައްކަލުން ސަލާމަތްވުމަށެވެ.

އެހެންކަމުން އަޅުގަނޑުމެން މުސްލިމުންގެ ގޮތުގައި ތިބެގެންވެސް، އަޅުގަނޑުމެންގެ ދީން ރައްކާތެރިކުރުމަށް ދެނެގަންނަން ޖެހޭ ކަންކަން އެބަހުއްޓެވެ. އެތަނުން އެންމެ މުހިންމު އެއްކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދީނުން ބޭރުކޮށްލަފާނެފަދަ ކަންކަން ދެނެގަތުމެވެ. އެއީ އާޚިރަތުގެ ހަލާކާ ކާމިޔާބު ލިބުންވަނީ އެކަމުގެ މަތީންނެވެ.

އަޅުގަނޑުމެންގެ ދުނިޔެ ތަސައްވުރުކުރާ ކަންކަން ދެނެގަތުމަން އިސްކަން ދޭ ގޮތަށިން ދީން ތަސައްވުރުކޮށްލާން ކަންކަން

[11] ދިރާސާތު އަޤީ ދީރާސްތުވު ހަމްދާނީ: 314

ދުނިޔެމަތީގައި ނުލިބޭ ވެސް ބޮޑު ސަވާބާއި ކުލުނުގެ ހެޔޮ ސަވާބަކީ ދުނިޔެ ފާސާދުކަމަކީ ކަންކަމުން ފާސާދުކަމެއް ހުރެ ތިބޭމީހުންނަށް ފާސާދުވެފައިވާ ނުހަމަ ވެސް އާދިކަމުގެ ފާސާދުކުރުމުން ތިބޭ ބާކީ އަތް ފާސާދުކުރަނީއެއް އަބަދުގެ އަބަދުގެ ބިރާއި ބޭކާރުވުމެން ހިނގައިދާނެއެވެ.

އެހެންކަމުން މިމައްސޫލައި މިހުރިހާކަމާހީ ޝައިޚުލް އިސްލާމް މުޙައްމަދު ބިން ޢަބްދުލްވައްހާބު رحمه الله މި މައްސޫލައި ލިޔުއްވާފައިވާ އަލްޤަވާޢިދުލް އަރްބަޢު (القَوَاعِدُ الأَرْބَعُ) މިފޮތެވެ. މިފޮތުގައި ތައުޙީދާ އަދި މުއްޝަރިކުން އިބާދަތުގެ [illegible] ޢިބާދަތްތަކާއި އަދި ޝިރުކާއި އަދި އޭގެ އަޤްސާމުތައް ދީނުގައި ބައްޓަ ހަތަރު މައްސަލައެއް ޖުމުލަކޮށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

އަދި މިފޮތުގެ މުއައްލިފު ޝައިޚުލް އިސްލާމް މުޙައްމަދު ބިން ޢަބްދުލްވައްހާބު رحمه الله ގައި ގެފުޅާ ސަނަދުވެސް މިފޮތުގައި ޖުމުލަކޮށްދީފައިވާނެއެވެ. އަދި ނަޤުލުގެ ދައުރުތަކުގެ އިލާމު ކުރުގައިވާ އެކަނޑާ ފާނުގެ ކުޅަ ތަރާޖަމާއް މި މައްސޫޖާއި

ޖެހިގެން ތިލަވި ކުރެވިފައިވާނެއެވެ. އަދި މަތީން ނިމުމަށްގައި ހުރަބާ އިޖުމާލީ ޝަރަހައެއް ގެނެވިފައިވާނެއެވެ. ތުބާއަރީ މިކުޑަކުޑަ ފޮތަކީވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދީނުގެ ބަވަށްބަ ބަޔާނާ އުނިއިތުރުކަން ގައިދޭހާ ޤަބޫލުކުރައްވައި ދައްވައި ﷲގެ ވަޖުހުގަނޑުޙަކައި ކުރެވިފައިވާ މަސައްކަތްކަމުގައި ދައްވައި ޘަވާބުދެއްވުމެވެ.

وحسبنا الله ونعم الوكيل.

و صلى الله وسلم على محمد و آله و صحبه ومن تبعهم بإحسان إلى يوم الدين.

13 رجب 1440 هـ

20 މާރޗް 2019 م

މުޤައްލިފުގެ ކުރު ތަޢާރަފެއް.

އެމަނިކުފާނަކީ ޝައިޚުލް އިސްލާމް އަލްއިމާމު މުޖައްދިދު މުޙައްމަދު ބިން ޢަބްދުލްވައްހާބު ބިން ސުލައިމާން ބިން އައްތަމީމީއެވެ. އެމަނިކުފާނު ބައްޕާފުޅު ޢަބްދުލްވައްހާބު ބިން ސުލައިމާން އަދި ކާފަފުޅު ސުލައިމާން ބިން ޢަލީ އަކީ އެދުވަސްވަރުގެ އެންމެ ބޮޑު ޢިލްމުވެރިންގެ ތެރެއިން ހިމެނިވަޑައިގެންނެވި ބޭކަލުންނެވެ.

އެމަނިކުފާނު އުފަންވެ ވަޑައިގަތީ ހިޖުރީ ސަނަތުން 1115 ވަނަ އަހަރު ޖަޒީރަތުލް ޢަރަބްގެ ނަޖުދުގެ އަލްޢުޔައިނާއަށެވެ. އެމަނިކުފާނު ކުޑައިރު ފާހަގަކުރެވުނީ ހިތްވަރި އަދި އެހެން ކުދިންނާއި އެކު ކުޅެން އުޅުމުގެ ބަދަލުގައި ކިޔެވުމަށިގެން މަސައްކަތްކުރައްވައިގެން ކުއްޖެއްގެ ގޮތުގައެވެ.

އެމަނިކުފާނުގެ އުމުރުފުޅުން ދިހަ އަހަރުގައި ޤުރުއާން ހިތުދަސްކުރެއްވިއެވެ. އަދި އެމަނިކުފާނުގެ ބައްޕާފުޅު އެމަނިކުފާނު އިމާމުވެ ނަމާދުކުރައްވަން ފުރުސަތުދެއްވަން

ހައްޖުވިއެވެ. މައްކާއާއި މަދީނާއަށް ޢިލްމު ހޯދެނިވަޑައިގަތުމަށް ދަތުރުކުރެއްވިއެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނު ބަޞްރާއަށް ފޫރުވުމުގައި މަދީނާގެ އެކަލޭގެފާނުން އުސްތާޛުންގެ އަސަރު ވަރަށް ބޮޑަށް ލިބިވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އަދި އެއަށްފަހު ބަޞްރާ، އަޙްސާއަށް ޢިލްމު ޙާޞިލުކުރެއްވުމަށް ގަސްދުކުރައްވައި މަސައްކަތްކުރެއްވިއެވެ.

އެކަލޭގެފާނުގެ ޝައިޚުންގެ ތެރޭގައި އެކަލޭގެފާނުގެ ބައްޕާފުޅު ޢަބްދުލްވައްހާބު ބިން ސުލައިމާން، މަދީނާގެ އެދުވަސްވަރުގެ ޙަދީޘް ޢިލްމުވެރިޔާ މުޙައްމަދު ބިން ޙަޔާ އައްސިންދީ އަދި މަދީނާގެ ފިޤުހުވެރިޔެއްކަމުގައިވާ ޢަބްދުالله ބިން އިބްރާހީމް ބިން ސައިފް އަދި އިސްމާޢީލް ބިން މުޙައްމަދު އަލްޢަޖްލޫނީ އައްޝާމީ އަދިވެސް ވަރަށް ގިނަ ޢިލްމުވެރިން ހިމެނިވަޑައިގަންނަވައެވެ.

އެކަލޭގެފާނުގެ ދަރިވަރުންގެ ތެރޭގައި އިމާމު އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ ދަރިކަލުންކަމުގައިވާ ޢަބްދުالله އަދި ޙުސައިން އަދި ޙަސަން އަދި ޢަލީ ހިމެނިވަޑައިގަންނަވައެވެ. އާދެ

އިތުރުން އިމާމު އިބްނު ޤައްޔިމު އަދި އުލަމާއުންގެ ތެރެއިން ވަޑައިގެންނެވި އެންމެ ބޮޑު އެއްއިމާމު ކަމުގައިވާ އުލަމާއުންގެ ކާފަ ދަރިކަލުން ޢަބްދުއްރަޙްމާން ބިން ޙަސަން ބިން މުޙައްމަދު ބިން ޢަބްދުލްވައްހާބު ފަދަ ބޮޑެތި ޢިލްމުވެރިން ހިމެނިވަޑައިގެންނެވެއެވެ.

އުލަމާއުން ލިޔުއްވި ފޮތްތަކުގެ ތެރޭގައި މަޝްހޫރު ބައެއް ފޮތްތަކުގެ ތެރޭގައި ކިތާބުއް ތައުޙީދު، އުޞޫލުއް ޘަލާޘާ، އަލްޤަވާޢިދުލް އަރްބަޢު (މިލިޔެ ރިސާލާ)، މުޚްތަޞަރު ސީރަތިއް ރަސޫލު، މުޚްތަޞަރު ޒާދުލް މަޢާދު، ތަފްސީރު ސޫރަތިލް ފާތިޙާ، ކަޝްފުއް ޝުބުހާތު އަދިވެސް ވަރަށް ގިނަ ފޮތްތަކާއި ރިސާލާތައް ހިމެނެއެވެ.

އުލަމާއުން ދަޢުވަތުގެ މައިދާނުގައި ހުރިހާކަންކަމުން ގޮވާލައްވައި މުޝްރިކުންނަށް ވަނަހެދުއްވައި ޝިރުކާއި ތައުޙީދު ބަޔާންކުރެއްވައި ޝިރުކާއި ބިދުޢަތުން ދުރަށް ތަންބީހުކުރައްވައި ޙައްޤަށް ނަހީކުރައްވައި އަދި ޝިރުކުގެ ވަނަހެދުއްވައި ޝިރުކާއި ޝިރުކުގެ އަހުލުވެރިންނާއި ދުރުވެވަޑައިގަތުމަށް ޞާފުކުރެއްވައި

ޖިހާދު އާކުރައްވައި ﷲ سبحانه وتعالى ގެ ދީން ނަބިއްޔާ ﷺ ބަޔާންކޮށްދެއްވި މަންހަޖުގެ މައްޗަށް އާކޮށްދެއްވައި އުއްމަތަށް ނަސީހަތްތެރިވެއްޖެ. އަދި ޙިސާބުން އިލްމުވެރިން ބަލަހައްޓަވައިދެއްވައި އެކަލޭގެފާނު ގޮތުގައި ބޭނުންވާ ނަމޫނާއެކެވެ. އެކަލޭގެފާނު ޢުމުރުފުޅުން 90 އަހަރުފުޅުން މައްޗަށް ގޮސްފައިވާ ހާލުގައި ނުހިނގޭތީ ނަމާދަށް ވަޑައިގެންނެވީ އުފުލައިގެން ދެބޭފުޅުން އަތުމަތިން ހިފައްޓަވައިގެންނެވެ. އާދަކުރައްވައިވެސް އެކަލޭގެފާނު ޖަމާޢަތުގެ ނަމާދަށް ވަޑައިގެންނެވިއެވެ.

ނަބިއްޔާ ﷺ ވަނީ ކޮންމެ ސަތޭކަ އަހަރަކު އެއްފަހަރު މިދީން ބަޔާންކޮށްދެއްވާނެ ފުރަތަމަ ދީން ސުންނަތަކުން އެކަހެރިކުރައްވާނެ މުޖައްދިދެއް އަންނާނެކަމުގެ ޚަބަރުދެއްވާފައެވެ. އެކަލޭގެފާނަކީ މުޖައްދިދެއްކަމަށް ވަރަށް ގިނަ ޢިލްމުވެރިން ބަޔާންކުރައްވާފައިވެއެވެ. އެހެނީ މިޒަމާނުގައި މުޅި އުއްމަތް ޝިރުކާއި ޚުރާފާތްތަކުން ސަރާމަތްތަކުގެ އެންމެ ބޮޑު ސަބަބަކަށް ވީ އެކަލޭގެފާނުގެ ދަޢުވަތެވެ. އަދި އެއާއެކު ބާރުގެ އަހުލުވެރިންގެ ޙިމާއިން އެކަލޭގެފާނު ސަރާމަތްވެ

ވަޑައިގަންނަވައެވެ. އެކަލޭގެފާނާއި ދެކޮޅު ހަދައި ނުބައި ތުހުމަތުތައް އެބައިމީހުން ގެނައެވެ. ނަމަވެސް އެއިން ހައްޤު ކަމަށް މަސައްކަތްކުރާ މީހުންގެ ދީނަށް ނުކުޅުނު ހުއްޓެވެ.

އިމާމު ޝައުކާނީ ފަދަ އަދި އެހެންވެސް ވަރަށް ގިނަ އިލްމުވެރިން އެކަލޭގެފާނުގެ މައްޗަށް ޘަނާ ދަންނަވާފައިވެއެވެ.

އެކަލޭގެފާނު އަވަހާރަވެ ވަޑައިގަތީ ހިޖުރީ ސަނަތުން 1206 ވަނަ އަހަރު ޝައްވާލު މަހުގެ ފަހު ކޮޅުގައި އިމާމު އިބްނު ޤައްޔާމު ޖިއްލިއް މުޙައްމަދު ބިން އަބްދުލްވައްހާބުގެ ސީރަތުގައި ބަޔާންކުރައްވާފައިވައެވެ. އޭރު އެކަލޭގެފާނުގެ އުމުރުފުޅުން 91 އަހަރެވެ. އެކަލޭގެފާނުގެ ފާތު ފުއްސަވައި ހެޔޮ ތަރުޖަމާކޮށްދެއްވައި މަސްއޫލިއްޔަތާ ސުވާލުތަކުން ނިޒާމުކޮށް މިންވަރު ކުރައްވާނދެއެވެ. އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ ފައިދާކުރަނިވި އިލްމުން ފައިދާ ހާސިލުކުރާ ބައިމީހުންގެ ތެރޭގައި ފައްވާލައި އަދުގަނޑުވުމުގެ ކަނޑައެޅުމުން ފަރާތްތަކުން ބޭނުންކުރައްވާނދެއެވެ.

رحمه الله رحمة واسعة وأسكنه الفردوس الأعلى. آمين.

މި ފޮތުގެ ގުޅިގެންވާ ސަނަދު

حدثنا شيخنا صالح بن عبد الله العصيمي في مسجد النبوي عن الشيخ عبد العزيز بن صالح ابن مرشد عن الشيخ عبد الله بن عبد اللطيف بن عبد الرحمن بن حسن بن محمد بن عبد الوهاب عن جده الإمام عبد الرحمن بن حسن بن محمد بن عبد الوهب عن جده المصنف شيخ الإسلام محمد بن عبد الوهاب رحمهم الله جميعا.

"އަޅުގަނޑެން ސަނަދު ދެއްވީ ޝައިޚު ޞާލިޙު ބިން ޢަބްދުالله އަލްޢުޞައިމީ މަސްޖިދުއްނަބަވީގައެވެ. ޝައިޚުއަށް ސަނަދު ދެއްވީ ޝައިޚު ޢަބްދުލްޢަޒީޒް ބިން ޞާލިޙުއެވެ. ޝައިޚުއަށް ސަނަދު ދެއްވީ ޢަބްދުالله ބިން ޢަބްދުއްލަޠީފު ބިން ޢަބްދުއްރަޙްމާން ބިން ޙަސަން ބިން މުޙައްމަދު ބިން ޢަބްދުލްވައްހާބެވެ. ޝައިޚުއަށް ސަނަދު ދެއްވީ ޝައިޚުގެ ކާފަ އިމާމު ޢަބްދުއްރަޙްމާނު ބިން ޙަސަން ބިން މުޙައްމަދު ބިން ޢަބްދުލްވައްހާބެވެ. ޝައިޚުއަށް ސަނަދު ދެއްވީ ޝައިޚުގެ ކާފަ

ޝައިޚުލް އިސްލާމް މުޙައްމަދު ބިން ޢަބްދުލްވައްހާބު رحمهم الله جميعا.

އަޢުއެރީ : 6 ރަބީޢުލް އައްވަލު 1434هـ/ 17 ޖަނުއަރީ 2013م ވާ ހުކުރު ދުވަހު ނަބިއްޔާގެ ރަށުގައި ނަބިއްޔާގެ މިސްކިތްކަމުގައިވާ މަސްޖިދުއްނަބަވީގައެވެ."

-އަބޫ ޢަބްދުﷲ ޢަބްދުއްރަޙީމް ބިން މުޙައްމަދު އަލްމަދަނީ-

القواعد الأربع
ހަތަރު ޤަވާޢިދު

ޝައިޚުލް އިސްލާމް މުޖައްދިދު މުޙައްމަދު ބިން ޢަބްދުލްވައްހާބު رحمه الله ލިޔުއްވާފައިވާއެވެ.

بسم الله الرحمن الرحيم

ރަޙްމާންވަންތަ ރަޙީމްވަންތަ الله ގެ އިސްމުފުޅުން ފަށަމެވެ.

އެންމެ މަތިވެރިވެގެންވާ ޢަރުޝީގެ ވެރި ދީލަތިވެވޮޑިގެންވާ الله އަރިހުން ތިބާގެ ވަލިއްޔަކީ އެއިޚާރުކަމުގައި ލައްވައި އަދި ތިބާވީ ކޮންމެ ތަނެއްގައި ބަރަކާތް ލެއްވިގެންވާ މީހެއްކަމުގައި ލައްވައި އަދި ނިޢުމަތް ދެއްވުމުން ޝުކުރުވެރިވެގެންވާ އަދި މުޞީބާތްތަކަށް ޖެއްސުވުމުން ކެތްތެރިވެގެންވާ އަދި ފާފަ ކުރުވުމުން ފާފަ ފުއްސެވުން އެދި ދަންނަވާ ފަރާތެއްކަމުގައި ލެއްވުން އެދި اللهގެ ހަޟްރަތުގައި ދަންނަވަމެވެ. ފަހެ ހަމަކަށަވަރުން އުފާވެރިކަމުގެ ޢަލާމާތަކީ (ނުވަތަ ހުރާސާއަކީ) މިތިން ކަންތައްތަކެވެ.

ދަންނާށެވެ. ތިބާއަށް اللهއަށް ކިޔަމަންތެރިވުމަށް މަގު ދައްކަވާށިއެވެ. އިބްރާހީމް ގެ މިއްލަތް ކަމުގައިވާ ޙަނީފިއްޔާއަކީ: اللهއަށް ދީން ޚާލިޞްކުރާ ހާލު އެކަލާނގަށް

އެކަނި އަޅުކަންކުރުމެވެ. އެހެންކަމުން ހުރިހާ މީސްތަކުންނަށް الله އަމުރުކުރެއްވީ اللهއަށް ދީންޚާލިޞްކުރާ ހާލު އަޅުކަންކުރުމަށެވެ. އަދި ހުރިހާ މީސްތަކުން އުފެއްދެވީވެސް އެކަމަށެވެ. އެއީ الله ވަޙީކުރައްވާފައިވާ ފަދައިންނެވެ.

﴿ وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴾ [12]

މާނައީ: "އަދި ތިމަންރަސްކަލާނގެއަށް އަޅުކަންކުރުމަށް މެނުވީ، ތިމަންރަސްކަލާނގެ ޖިންނުންނާއި، އިންސީން ނުހައްދަވަމެވެ."

އަދި ތިބާ ހެއްދެވީ اللهއަށް (އެއްކައުވަންތަކޮށް) އަޅުކަން ކުރުމަށް ކަން ތިބާއަށް އެނގިއްޖެނަމަ ދަންނާށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އަޅުކަން اللهއަށް އެއްކައުވަންތަ ކުރުމަކާ ނުލައި (އެބަހީ ތައުޙީދުނުލައި) އަޅުކަމަކަށް ނުވާނެއެވެ. އެއީ ތަހާރަތާ ނުލައި ނަމާދު ނަމާދަކަށް ނުވާފަދައިންނެވެ. އަޅުކަމަށް ޝިރުކު ވަދެއްޖެނަމަ އެކަން ފަސާދަވެއެވެ. އެއީ ތަހާރަތަށް ހަދަޘް ވެރިކަމެއް ވަދެގެން (ތަހާރަތުގެއްޗަ) ފަދައިންނެވެ.

[12] الذاريات : 56

ތިބާއަށް އަޅުކަމަށް ޝިރުކުވަދުމުން އެކަމެއް ފަސާދަވެ ހުރިހާ ޢަމަލެއް ބާޠިލުވެގެންދާކަމާއި އަދި އެކަންކުރާ މީހާ އަބަދުގެ އަބަދަށް ނަރަކައިގެ އަހުލުވެރިޔަކަށް ވެގެންދާކަން އެނގުމުން، އެހެންކަމުން ތިބާގެ މައްޗަށްވާ އެނގުން އެންމެ މުހިންމު ވެގެންވާ ކަމަކީ އެއީކަން ދަސްކުރުމެވެ. اللّٰه ތިބާ މިނުރައްކާތެރިވެގެންވާ ދަޅުން ސަލާމަތްކުރައްވާނީއެވެ. އެއީ اللّٰهއަށް ޝިރުކު ކުރުމެވެ. އެކަމާއި ބެހޭގޮތުން اللّٰه ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ.

﴿ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَغۡفِرُ أَن يُشۡرَكَ بِهِۦ وَيَغۡفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَآءُۚ وَمَن يُشۡرِكۡ بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱفۡتَرَىٰٓ إِثۡمًا عَظِيمًا ﴾[13]

މާނައީ: "ހަމަކަށަވަރުން اللَّه، އެކަލާނގެއަށް ޝަރީކުކުރުމުގެ ފާފައެއް ނުފުއްސަވާނެއެވެ. އެނޫން ފާފަތައް، އެއިލާހު އިރާދަކުރައްވާ މީހަކަށް ފުއްސަވައެވެ. އަދި اللّٰهއާ ޝިރުކުކޮށްފިމީހާ ފަހެ ބޮޑުވެގެންވާ ފާފައެއް ހަދައިގެންފިކަން ކަށަވަރެވެ."

[13] النساء: 48

އަދި އެކަމާއެކު ﷲ تعالىٰ އެއިލާހުގެ ފޮތުގައި އެކަމާއި ބެހޭގޮތުން ޒިކުރުކޮށްފައިވާ ހަތަރު ޤަވާޢިދު ތިޔާގެ ވައްކަން އެނގުންހުއްޓެވެ.

ފުރަތަމަ ޤަވާޢިދު

ފުރަތަމަކަމަކީ ރަސޫލުﷲ ﷺ ހަނގުރާމަ ކުރެއްވި ކާފަރުންނީ: އުފައްދަވާ ފަރާތަކީ އަދި ތަދުބީރުކުރައްވާ ފަރާތަކީ ﷲކަމަށް އިޤުރާރުވި ބައެއްކަމެވެ. އަދި އެކަމާއެކު އެޤަބޫލުކުރުންމަކާއި އެކަމުގައިވެސް އެބައިމީހުން އިސްލާމް ދީނަށް ވަދެފައިވާ ބައެއްކަމަކަށް ނުވިއެވެ.

އެކަމުގެ ދަލީލަކީ ﷲ تعالىٰ ގެ މިބަސްފުޅެވެ.

﴿ قُلْ مَن يَرْزُقُكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ أَمَّن يَمْلِكُ ٱلسَّمْعَ وَٱلْأَبْصَـٰرَ وَمَن يُخْرِجُ ٱلْحَىَّ مِنَ ٱلْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ ٱلْمَيِّتَ مِنَ ٱلْحَىِّ وَمَن يُدَبِّرُ ٱلْأَمْرَ ۚ فَسَيَقُولُونَ ٱللَّهُ ۚ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴾ [14]

[14] يونس: 31

މާނައީ: "ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ. ތިޔަބައިމީހުންނަށް އުޑުންނާއި، ބިމުން ރިޒުޤު ދެއްވަނީ ކާކުކަމެއްތޯ؟ ނުވަތަ އިވުމާއި ބެލުން މިލްކުވެގެންވަނީ ކާކަށްކަމެއްތޯ؟ އަދި މަރުވެފައިވާ ތަކެތިން، ދިރިހުރިތަކެތި ނެރުއްވައި، ދިރިހުރިތަކެތިން މަރުވެފައިވާ ތަކެތި ނެރުއްވަނީ ކާކުކަމެއްތޯ؟ އަދި އެންމެހާ ކަންތައް ތަދުބީރުކުރައްވަނީ ކާކުކަމެއްތޯ؟ ފަހެ، އެއުރެން ބުނާނެއެވެ. (އެއީ) الله އެވެ. ދެން ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ. ފަހެ، ތިޔަބައިމީހުން (އެކަލާނގެއަށް) ތަޤުވާވެރި ނުވަނީހެއްތޯ؟"

ދެވަނަ ޤަވާޢިދު

އެބައިމީހުން(މުޝްރިކުން) ބުންޏެވެ: އަހަރެމެން اللهއާއި ކުއްތަންވެ އަދި ޝަފާޢަތް ހޯދުމަށް މެނުވީ ބުދުތަކަށް ދުޢާކޮށް ކުރަމުންދަމެވެ.

އަދި ކުއްތަންވުމުގެމަސައްކަތް ކަމަށްވާ ދަލީލަކީ الله تعالیٰ ގެ މިބަސްފުޅެވެ.

﴿ أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ ۚ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِن دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا
نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ
فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ۗ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ ﴾ [15]

މާނައީ: "ދަންނާށެވެ. ހާލިޞްވެގެންވާ ދީންވަނީ الله އަށެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ދޫނިކޮށް އެހީތެރިންތަކެއް ހިފިމީހުން ބުނެއެވެ. الله ގެ ޙަޟްރަތަށް ތިމަންމެން ކުރިބަވެރިކޮށްދިނުމުންމެނުވީ، ތިމަންމެން އެތަކެއްޗަކަށް (އެބަހީ: ބުދުތަކަށް) އަޅުކަމެއް ނުކުރަމުއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، އެއުރެން އެކަމާމެދު ޚިލާފުވެގެންއުޅޭ ކަންތައްތަކުގައި الله، އެއުރެންގެ ދެމެދުގައި ޙުކުމްކުރައްވާނެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، ދޮގުހަދާ ކާފަރަކަށް الله ތެދުމަގެއް ނުދައްކަވާނެއެވެ."

އަދި ޝަފާޢަތްތަކުގައިވާ ދެބައިވަރު الله تعالى ގެ މިބަސްފުޅެވެ.

15 الزمر: 3

﴿ وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَٰٓؤُلَآءِ شُفَعَٰٓؤُنَا عِندَ ٱللَّهِ ... ﴾[16]

މާނައީ: "އެބައިމީހުން ﷲ ފިޔަވައި އަޅުކަންކުރަނީ، އެއުރެންނަށް ގެއްލުމެއްވެސް ނުދޭތީ، އަދި އެބައިމީހުންނަށް މަންފާއެއްވެސް ނުދޭތީ ތަކެއްޗަކަށެވެ. އަދި އެބައިމީހުން ބުނެއެވެ. މި ތަކެއްޗަކީ، ﷲ ގެ ހަޟްރަތުގައި އަހުރެމެންނަށް ޝަފާޢަތްތެރިވާނޭ ތަކެއްޗެވެ."

އަދި ޝަފާޢަތް ބެހެނީ ދެބަޔަކަށެވެ. އެއީ ނަފީކުރެވިގެންވާ ޝަފާޢަތާއި އަދި ސާބިތުކުރެވިގެންވާ ޝަފާޢަތެވެ.

ނަފީކުރެވިގެންވާ ޝަފާޢަތަކީ: ﷲފިޔަވައި އެހެން ފަރާތްތަކުން އެދޭ، ﷲއަށް ނޫނީ އެކަންކޮށްދިނުމުގެ މައްޗަށް ކުޅަދާނަކަން ލިބިގެން ނުވާ ޝަފާޢަތެވެ.

އަދި އެކަމުގެ މައްޗަށްވާ ދަލީލަކީ ﷲ تعالىٰ ގެ މިބަސްފުޅެވެ.

[16] يونس: 18

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَنفِقُواْ مِمَّا رَزَقۡنَٰكُم مِّن قَبۡلِ أَن يَأۡتِيَ يَوۡمٞ لَّا بَيۡعٞ فِيهِ وَلَا خُلَّةٞ وَلَا شَفَٰعَةٞۗ وَٱلۡكَٰفِرُونَ هُمُ ٱلظَّٰلِمُونَ ﴾[17]

މާނައީ: "އޭ އީމާންވެއްޖެ މީސްތަކުންނޭވެ. ތިޔަބައިމީހުންނަށް ތިމަންރަސްކަލާނގެ ދެއްވި ރިޒުޤުން ތިޔަބައިމީހުން ޚަރަދުކުރާށެވެ. (އެއީ) ދުވަހެއް އައުމުގެ ކުރިންނެވެ. އެ ދުވަހުގައި ވިޔަފާރި ކުރުމެއް (އެބަހީ: ފިދުޔަތުގެން ސަލާމަތްވާން މަގެއް) ނުވެއެވެ. އަދި، (މަންފާއެއް ކޮށްދޭނެ) ރަހުމަތްތެރިކަމެއްވެސް ނުވެއެވެ. އަދި، (އެކަލާނގެ އިޛުނަފުޅުން ލިބޭނެ) ޝަފާޢަތްތެރިކަމެއްވެސް ނުވާނެއެވެ. ކާފަރުންނަކީ ހަމަ އަނިޔާވެރިންނެވެ."

އަދި (ދެވަނަ ޝަފާޢަތަކީ) ސާބިތުކުރެވިގެންވާ ޝަފާޢަތެވެ. އެއީ اللهގެ ހުއްދައިން އެދެންޖެހޭ ޝަފާޢަތެވެ. އަދި ޝަފާޢަތަކީ ޝަފާޢަތްތެރިޔާ މީހާއަށް (اللهގެ ފަރާތުން) ދެއްވިގެންވާ ނިޢުމަތެކެވެ. އަދި ޝަފާޢަތްތެރިވެވޭ މީހާއަށް ޝަފާޢަތްތެރިވުންވެސް ދާނީ ބަހާ އަދި ޢަމަލުގެ މައްޗަށް الله

ރުއްސަވައި އަދި އިޛުނަ ދެއްވުމުންނެވެ. އަދި الله تعالى ވަޙީކުރައްވާފައިވާ މިބަސްފުޅުގައިވާ ފަދައިންނެވެ.

﴿...مَن ذَا ٱلَّذِى يَشۡفَعُ عِندَهُۥٓ إِلَّا بِإِذۡنِهِۦۚ...﴾ [18]

މާނައީ: "އެކަލާނގެ އިޛުނަފުޅާ ނުލައި އެކަލާނގެ ހަޟްރަތުގައި ޝަފާޢަތްތެރިވާނީ މީހަކީ ކާކުހެއްތޯ؟"

ތިންވަނަ ޤަވާޢިދު

ހަމަކަށަވަރުން ނަބިއްޔާ ﷺ ފެނުއްވުނީ އެކި ތަފާތު ތަކެއްޗަށް އަޅުކަންކުރަމުން ދިޔަބައެއްގެ ތެރެއަށެވެ. އެބައިމީހުންގެ ތެރޭގައި މަލާއިކަތް ބޭކަލުންނަށް އަޅުކަންކުރާ މީސްތަކުންވިއެވެ. އަދި އެބައިމީހުންގެ ތެރޭގައި ނަބީބޭކަލުންނާއި އަދި ޞާލިޙުންނަށް އަޅުކަންކުރާ މީހުންވިއެވެ. އަދި އެބައިމީހުންގެ ތެރޭގައި ގަސްގަހާގެއްސާއި އަދި ހިލަތަށް އަޅުކަންކުރާ މީސްތަކުން ވިއެވެ. އަދި އެބައިމީހުންގެ ތެރޭގައި

[18] البقرة: 255

އިރަށާއި އަދި ހަނދަށް އަޅުކަންކުރާ މީސްތަކުންވިއެވެ. އެހުރިހާ މީހުންނާއި ރަސޫލުالله ﷺ ހަނގުރާމަކުރެއްވިއެވެ. އެބައިމީހުންގެ ދެމެދުގައި ތަފާތެއް ނުކުރައްވައެވެ. އަދި އެކަމުގެ ދަލީލަކީ ތިރީގައިވާ الله تعالىގެ ބަސްފުޅެވެ.

﴿ وَقَٰتِلُوهُمْ حَتَّىٰ لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ ٱلدِّينُ كُلُّهُۥ لِلَّهِ... ﴾ [19]

މާނައީ: "ފިތުނަފަސާދަވެރިކަމާއި، ކާފިރުކަން ހުއްޓި، މުޅި ދީނުވެސް، الله އަށްޓަކާ ކަމުގައި ހިމެނިއްޖައުމަށްދާންދެން، ތިޔަބައިމީހުން އެ ކާފިރުންނާ ހަނގުރާމަކުރަމުން ގެންދާށެވެ"

އަދި އިރާއި ހަނދަށް (އަޅުކަންކުރިކަމުގެ) ތިރީގައިވާ الله تعالىގެ ބަސްފުޅެވެ.

﴿ وَمِنْ ءَايَٰتِهِ ٱلَّيْلُ وَٱلنَّهَارُ وَٱلشَّمْسُ وَٱلْقَمَرُ ۚ لَا تَسْجُدُوا۟

[19] الأنفال: 39

لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَٱسْجُدُوا۟ لِلَّهِ ٱلَّذِى خَلَقَهُنَّ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴾ [20]

މާނައީ: "ރޭގަނޑާއި ދުވާލާއި، އިރާއި، ހަނދަކީ، އެކަލާނގެ ކުދުރަތްވަންތަކަމުގެ ހެކިތަކުގެ ތެރެއިން ވާތަކެއްޗެވެ. ޢިބާދަތުކުރުން އިރަށާއި، ހަނދަށް ސަޖިދަނުކުރާށެވެ. އަދި އެތަކެތި ހެއްދެވި اللهއަށް ސަޖިދަ ކުރާށެވެ. (އެއީ) ހަމައެކަނި އެކަލާނގެއަށް ޢިބާދަތުކުރުން އަޅުކަންކުރާ ކަމުގައިވާނަމައެވެ."

އަދި މަލާއިކަތުން(ނަށް އެބައިމީހުން އަޅުކަންކުރި ކަމުގެ) ތިރީގައިވާ الله تعالىގެ މިބަސްފުޅުގެވެ.

﴿ وَلَا يَأْمُرَكُمْ أَن تَتَّخِذُوا۟ ٱلْمَلَٰٓئِكَةَ وَٱلنَّبِيِّـۧنَ أَرْبَابًا ... ﴾ [21]

މާނައީ: "އަދި މަލާއިކަތުންނާއި، ނަބިއްޔުންނީ، ރައްބުތަކެއްކަމުގައި ހަދައިގެން އުޅުމަކަށް އެމީހަކު ޢިބާދަތްކުރުމަކަށް އަމުރުކުރައްވާފައެއް ނުވެއެވެ."

[20] فصلت: 37

[21] آل عمران: 80

އަދި ނަބިއްޔުން(ނަށް އެބައިމީހުން އަޅުކަންކުރި ކަމުގެ) ދަލީލަކީ الله تعالىގެ މިބަސްފުޅެވެ.

﴿ وَإِذۡ قَالَ ٱللَّهُ يَٰعِيسَى ٱبۡنَ مَرۡيَمَ ءَأَنتَ قُلۡتَ لِلنَّاسِ ٱتَّخِذُونِي وَأُمِّيَ إِلَٰهَيۡنِ مِن دُونِ ٱللَّهِۖ قَالَ سُبۡحَٰنَكَ مَا يَكُونُ لِيٓ أَنۡ أَقُولَ مَا لَيۡسَ لِي بِحَقٍّۚ إِن كُنتُ قُلۡتُهُۥ فَقَدۡ عَلِمۡتَهُۥۚ تَعۡلَمُ مَا فِي نَفۡسِي وَلَآ أَعۡلَمُ مَا فِي نَفۡسِكَۚ إِنَّكَ أَنتَ عَلَّٰمُ ٱلۡغُيُوبِ ﴾[22]

މާނައީ: " الله، ވަޙީ ކުރެއްވިހިނދު، ހަނދުމަކުރާށެވެ. އޭ މަރްޔަމްގެ ދަރިކަލުން ޢީސާގެފާނެވެ. الله ފިޔަވައި، ތިމަންނާއާއި، ތިމަންނާގެ މައިކަނބަލުންނާއި، ދެ އިލާހުން ކަމުގައި ތިޔަބައިމީހުން ހިފާށޭ ކަލޭގެފާނު މީސްތަކުންނަށް ވިދާޅުވީމުތޯއެވެ؟ އެކަލޭގެފާނު ދެންނެވިއެވެ. ތިބާރަސްކަލާނގެ ހުސް ޠާހިރުވަންތަކަލާއެވެ. ޙައްޤު ބުނުމުގެ މިއަޅާހަން ލިބިގެންނުވާ ބަހެއްބުނުން، މިއަޅާއަކަށް ނުވެއެވެ. މިއަޅާ އެބަސްބުނިނަމަ، ތިބާރަސްކަލާނގެ އެކަން ދެނެވޮޑިގެންވާނެކަން

[22] المائدة: 116

ކަނަވަތުތެވެ. މިއަޅާގެ ހިތުގައިވާ ކަންތައްވެސް، އިބަރަސްކަލާނގެ ދެނެވޮޑިގެންވަޑުއެވެ. އިބަރަސްކަލާނގެ އިރާދަފުޅުގައި ވާކަންތައް، މިއަޅާއަކަށް އެނގިގެނެއް ނުވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، އިބަރަސްކަލާނގެއީ، ވަންހަނާގައި ވާހާއި ކަމެއްވެސް، ވޮޑިގެން ދެނެވޮޑިގެންވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ."

އަދި ޞާލިޙުން(ނަބީން އެބައިމީހުން އަޅުކަންކުރި ކަމުގެ) ދަލީލަކީ الله تعالىٰ ގެ މިބަސްފުޅެވެ.

﴿ أُولَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ يَدۡعُونَ يَبۡتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ ٱلۡوَسِيلَةَ أَيُّهُمۡ أَقۡرَبُ وَيَرۡجُونَ رَحۡمَتَهُۥ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُۥٓ... ﴾ [23]

މާނައީ: "އިލާހުންކަމަށް އެއުރެން ގޮވައިލާ ފަރާތްތައް، އެފަރާތްތަކުގެ ވެރިރަސްކަލާނގެ ޙަޟްރަތަށް ކުއްތަންވުމުގެ މަގު އެދެއެވެ. އެބައިމީހުންކުރެ އެންމެ ގާތްކަންބޮޑީ، ކާކުތޯބަލައި އެކަމަށް އެދެތެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ރަޙުމަތަށް އެދެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ޢަޛާބަށް ބިރުވެތިވެތެވެ..."

23 الإسراء: 57

އަދި ގަސްގަހާގެއްސާއި ހިލަގަން (އެބައިމީހުން އަޅުކަންކުރިކަމުގެ) ދަލީލަކީ الله تعالیٰ ގެ (މި) ބަސްފުޅެވެ.

﴿ أَفَرَءَيْتُمُ ٱللَّٰتَ وَٱلْعُزَّىٰ ﴿١٩﴾ وَمَنَوٰةَ ٱلثَّالِثَةَ ٱلْأُخْرَىٰٓ ﴾ [24]

މާނައީ: "ފަހެ، ލާތަ އާއި، ޢުއްޒާއާމެދު ތިޔަބައިމީހުން ވިސްނައި ބެލީމުހެއްޔެވެ؟ އަދި މަނާތުގެ ކިޔުން އަނެއް ތިންވަނަ ބުދާ ގެދުވެސްމެއެވެ."

އަދި (ގަސްގަހާގެއްސަށް އެބައިމީހުން އަޅުކަންކުރިކަމުގެ ދަލީލަކީ) އަބޫ ވާޤިދުލް ލައިޘީގެ މިޙަދީޘް ބަސްފުޅެވެ. ނަބިއްޔާ ﷺ ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ.

"خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى حُنَيْنٍ، وَنَحْنُ حُدَثَاءُ عَهْدٍ بِكُفْرٍ، وَلِلْمُشْرِكِيْنَ سِدْرَةٌ، يَعْكُفُوْنَ عِنْدَهَا وَيَنَوِّطُوْنَ بِهَا أَسْلِحَتَهُمْ، يُقَالَ لَهَا ذَاتُ أَنْوَاطٍ، فَمَرَرْنَا بِسِدْرَةٍ فَقُلْنَا: يَا رَسُوْلَ الله، اِجْعَلْ لَنَا ذَاتَ أَنْوَاطٍ كَمَا لَهُمْ ذَاتُ أَنْوَاطٍ..." [25]

---

[24] النجم: 19-20

[25] رواه أحمد: 21390 والترمذي: 2180 وصححه الترمذي والمناوي والألباني

މާނައީ: "ތިމަންބޭކަލުން ނަބިއްޔާ ﷺ އާއި އެކު ޙުނައިނަށް ފަޅައިގަތީމެވެ. އޭރު ތިމަންބޭކަލުން ކުފުރުން އިސްލާމްކަމަށް އައިތާ އެއީ ކުރިކޮޅެވެ. އަދި މުޝްރިކުންނަށް އެބައިމީހުން އިޢުތިކާފުކޮށް އެބައިމީހުންގެ ހަތިޔާރުތައް (ބަރަކާތްހޯދަން) އެލުވައި އުޅުން ކުންނާރު ގަހެއްވިއެވެ. އެގަހަށް ކިޔަނީ ޛާތުއަންވާޠުއެވެ. ދެން ތިމަންބޭކަލުންވެސް ކުންނާރުގަހެއް ހަދައި ދެއްވުން ދެންނެވީމެވެ. އޭ اللهُ ގެ ރަސޫލާއެވެ. ތިމަންބޭކަލުންނަށްވެސް މުޝްރިކުންނަށް ވާފަދަ ޛާތުއަންވާޠި (ކުންނާރުގަހެއް އިޢުތިކާފުކޮށް ބަރަކާތްހޯދަން) ކަނޑައަޅައިދެއްވާށެވެ..." މި ހަދީޘްގައެވެ.

ހަތަރުވަނަ ޤަވާޢިދު.

ހަމަކަށަވަރުން ކުރީގެ މުޝްރިކުންނަށްވުރެ އަހަރެމެންގެ ޒަމާނުގެ މުޝްރިކުންގެ ޝިރުކުގެ ނުބައިކަން ބޮޑެވެ. ސަބަބަކީ ކުރީގެ މުޝްރިކުން ޝިރުކުކޮށް އުޅުނީ ފަސޭހަ ވަގުތުތަކުގައެވެ. އަދި ދަތި އުނދަގޫ ޙާލަތުގައި اللهއަށް އިޚްލާޞްތެރިވެ (އެއްކަލާނގެއަށް) ކުރެއެވެ. މިޒަމާނުގެ

މުޝްރިކުން ފަސޭހަތާއި ދަތިއުނދަގުލުގައި الله އަށް ޝިރުކުކުރުން ކުރެއެވެ.

އަދި އެކަމަށްވާ ދަލީލަކީ الله تعالىٰ ގެ (މި)ބަސްފުޅެވެ.

﴿ فَإِذَا رَكِبُوا۟ فِى ٱلْفُلْكِ دَعَوُا۟ ٱللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ فَلَمَّا نَجَّىٰهُمْ إِلَى ٱلْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ ﴾[26]

މާނައީ: "ފަހެ، އެބައިމީހުން ނަވަން އަރައިގަތުމުން، އެކަލާނގެއަށް އިޚްލާސްކަން ޚާލިޞްކޮށްދީ، الله އަށް އެކަނި ދުޢާކުރެއެވެ. ފަހެ، އެކަލާނގެ އެބައިމީހުން ސަލާމަތްކޮށް ކަނޑުން، އެއްގަމަށް ގެންނަވައިދެއްވުމުން، އެބައިމީހުން (އެކަލާނގެއަށް) ޝަރީކުކުރެއެވެ."

ޝައިޚުލް އިސްލާމް މުޙައްމަދު ބިން ޢަބްދުލްވައްހާބުرحمه الله ގެ ބަސްފުޅު ނިމުނީ.

[26] العنكبوت: 65

މިފޮތުގެ ޚުލާޞާ ޝަރަހަ

الحمد لله رب العالمين.

والصلاة والسلام على أشرف الأنبياء والمرسلين أما بعد:

މިފޮތަކީ ޝައިޚުލް އިސްލާމް މުޙައްމަދު ބިން ޢަބްދުލްވައްހާބު رحمه الله تعالى ތައުޙީދަކީ ކޮބައިކަމާއި އަދި މިއްލަތު އިބުރާހިމަކީ ކޮބައިކަމާއި އަދި އޭގެ އިދިކޮޅު ކަމުގައިވާ ޝިރުކުގެ ނުބައިކަން ބަޔާންކުރައްވައި އެކަމުގެ މައްޗަން މިއުއްމަތަން އިންޒާރުދެއްވައި އަދި ޝިރުކާއި އަދި ޝިރުކުގެ އަހުލުވެރިން ދެނެގަންނާނެ ހަތަރު ޤަވާޢިދެއް(އުސޫލެއް) ބަޔާންކުރައްވައި ލިޔުއްވާފައިވާ ވަރަން ކުރު ނަމަވެސް ފައިދާ ވަރަން ބޮޑުވެގެންވާ ރިސާލާއެކެވެ. މިފޮތް ލިޔުއްވުމުގެ މުރާދަކީ ތައުޙީދުގެ މުހިންމުކަން ބަޔާންކުރެއްވުމާއި އަދި ތައުޙީދު ރަނގަޅަން ފަހުމްވާނީ އޭގެ އިދިކޮޅު ކަމުގައިވާ ޝިރުކު ދެނެގަން އޭގެ އަހުލުވެރިން ދެނެގަނެގެން ކަމުގައިވާތީއެވެ.

މުއައްލިފުގެ ފޮތުގެ ފެށުން

އެންމެ ފުރަތަމަ މުއައްލިފު މިފޮތް ފަށްޓަވާފައިވަނީ اللهގެ އިސްމުފުޅުން ބަސްމަލާ(ބިސްމި)އިންނެވެ. އެއީ اللهގެ އިސްމުފުޅުގެ ބަރަކާތުން ފެށުމަކީ الله تعالیٰ ގެ ފޮތުގަޔާއި އަދި ނަބިއްޔާ ﷺ ސުންނަތުން އެކަށޭގެފާނު ފޮނުއްވި ރިސާލާތު ތަކުން ސާބިތުވެގެންވާ ކަމުގައެވެ. އަދި ބަހެއް ފަހަރު ސުންނަތް ވެގެންވަނީ اللهއަށް ޙަމްދުކުރުމުން ފެށުމެވެ. ދެގޮތްވެސް ފުރިހަމަވެގެންވެއެވެ.

އެހެންނަމަ މުއައްލިފު رحمه الله އެންމެ ފުރަތަމަ ވެސް ކިޔުންތެރިންނަށް ދުނިޔެއާއި އާޚިރަތުގައި اللهއަދީ އެބައިމީހުން ބައްލަވާ ވަލިއްޔު ކަމުގައި ލައްވައި އަދި ވީ ކޮންމެ ތަނެއްގައި ބަރަކާތް ލެއްވުން އެދި ދުޢާކުރައްވައިފައެވެ. ފަހެ މިކަން ހިމެނިގެންވަނީ ބަލްޗުމަކުންނަން ތަރުބިއްޔަތުކުރުމުގެ ދުޢާތަކުންނެވެ. އެހެނީ ޝަރުޢީ ޢިލްމު ބަޔާންކޮށްދިނުމަކީ އާދޭ ޢަމަލެއްގައި މިސްކީނުންނަށް ތަރުބިއްޔަތުކުރުމުގެ ދުޢާއާން ހިލުން ކަމެކެވެ. ފަހެ ނަބިއްޔާ ﷺ ، اللهتعالیٰ ފޮނުއްވި ތަރުބިއްޔަތުގެ ނަބިއްޔެއްކަމުގައެވެ.

އަދި މީސްތަކުންނަށް ޢަބުދުކުރާ މީހުންނަށް الله ޢަބުދުކުރާނެކަން އަންގަވާ ޢަބުދުކުރުމަށް އަމުރުކުރެއްވިއެވެ. އެގޮތުން މުއައްމިނުގެ ދުޢާގައިވާ ގޮތަކަށް الله ދުނިޔެއާއި އާޚިރަތުގެ ވަލީވެރިޔާއްކަމުގައި ފެނިގެންދާނެ އެކަލާނގެ ތޯރާ ނަސޭހަތް ނުލިބޭނެއެވެ. އަދި އީމާންވީ މީހުންގެ ކަންކަން ބަލަހައްޓަވާ ވަލީވެރިޔާ ބެލެހެއްޓެވިޔާ الله އެވެ. އަދި الله އަށް އީމާންވާ ސިފަތްތަކުގެ އަޅުވެރިންނަށް ނަސޭހަތްތެރި އެއްވެސް ވަލީވެރިއެއް އަދި ބެލެހެއްޓެވިއެއް އެމީހުންނަކަށް ނުވެއެވެ. الله ވަރިކަމެއް ލަގަދުވެއެވެ.

﴿ ٱللَّهُ وَلِيُّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ يُخْرِجُهُم مِّنَ ٱلظُّلُمَـٰتِ إِلَى ٱلنُّورِ... ﴾ [27]

މާނައީ: "الله އީ، އީމާންވީ މީހުންނަށް އެހީތެރިވެ، ވާގިވެރިވެ ވޭގެންވާ ތަސްކަރާނގެއެވެ. އެކަލާނގެ، އަނދިރިކަމުގެ ތެރެއިން އަލިކަމަށް އެމީހުން ނެރުއްވަވައެވެ."

---

[27] البقرة: 257

އެހެންކަމުން ދުނިޔެއާއި އާޚިރަތުގައި އަޢަދެންގެ ކަންކަން ބެއްލެވާ އަދި އެހީތެރިވެދެއްވާ ނަޞްރުދެއްވާ އިލާހަކީ الله ކަމުގައިވާތީ الله އެއްކައުވަންތަކޮށް ޝިރުކުން ބަރީއަވެ ދުޢާކުރަން ޖެހެއެވެ.

އެޔަށްފަހު އުފާވެރިކަމުގެ ޖަޒާވާތްތަކަކީ ނުވަތަ ހުލާސާއަކީ ތިންކަމެއްގައި ބަޔާންކުރައްވައި އެކަންކަން ދެއްވުމުން މުހައްމިލް ދުޢާކުރައްވާ ކުރައިފިއެވެ.

ށ. އެއީ ނިޢުމަތްތަކަށް ޝުކުރު އަދާކުރުން. ފަހެ އެންމެ ބޮޑު ނިޢުމަތަކީ ތައުޙީދުގެ ނިޢުމަތެވެ. ޝުކުރުކުރުން ކިޔަނީ އަމަލުން الله އިޠާޢަތްތެރިވުމެވެ.

ނ. އަދި ބަލާއި މުސީބާތް ޖެހުމުން ކުށްތެރިވުން. ފަހެ ބަލާއަށް މުސީބާތްތަކަށް ކުށްތެރިވުމަކީ الله ތާލަ ފުއްސަވާ އެމީހުންގެ ދަރަޖަ މަތިވެރިކޮށްދެއްވާ ކަމުގައެވެ. އެއީ ދީނުގައި އިމްތިޙާން ކުރެއްވުން ނުވަތަ ބަލިވުން ނުވަތަ އެނޫންވެސް މުސީބާތެއްކަމުގައި ވެދާނެއެވެ. މުއުމިނުންނަށް ދުނިޔޭގައި މުސީބާތް ޖެއްސެވީ الله އެބައިމީހުން ދެކެ ލޯބިވެވޮޑިގެން

އެބައިމީހުގެ ދަރަޖަ މަތިވެރިކުރައްވަން ކަމުގައި ސައްސުވަކުގައި ޖިކުރުވެތައިވެއެވެ. އެހެންކަމުން ތިޔައީ ދުރާލާވެރިޔާއަށް މިއީ ވަރަށް މުހިންމުވެގެންވާ ކަމެކެވެ. ކާމިޔާބުން ހިފެހެއްޓި ތިންގޮތަކަށެވެ.

1. ދުނިޔާވީމަކަށް ކާމިޔާބުން.

2. اللهއަށް ކިޔަމަންތެރިކަން އަދާކުރާ ހިތް ބަލަހައްޓާކުރުމުގެ މައްސަލަ ކާމިޔާބުން.

3. ފާފަކުރެވުމުގެ މައްސަލަ ކާމިޔާބާ ކާމިޔާބުން.

ނ. ތިންވަނަ ކަމަކީ ފާފަ ކުރެވިއްޖެނަމަ ފާފަ ފުއްސެވުން އެދި ދަންނަވައި ތައުބާވުމެވެ. ކޮންމެ އާދަމުގެ ދަރިއެއްވެސް ފާފަކުރާ ކަމާއި އަދި އެންމެ ހެޔޮވެގެންވާ ތައުބާވާ އާދަމުގެ ދަރިންނަކީ ތައުބާވާކަމުގައި ޙަދީޘްގައި ޖިކުރުވެތައިވެއެވެ.

މިތިން ސިފަ އެކުއްޔާ ކިބައިގައި ޖަމާވެއްޖެނަމަ އެއީއެކަން ހުރި އުފާވެރިކަމުގެ ބޮޑު ކަމާއެވެ.

މުއައްލިފުގެ މުޤައްދިމާގެ ޚުލާޞާ:

ހ. ﷲ އެންމެނާ އިންސާނުންނާއި ޖިންނީން އުފެއްދެވީ ﷲ އެއްކައުވަންތަކުރުމަށްކަން ބަޔާންކުރުން.

ށ. އަޅުކަން ތައުޙީދު ނުލާ ޞައްޙަނުވާނެކަން ބަޔާންކުރުން.

ނ. އަޅުކަމަށް ޝިރުކުވަދެއްޖެނަމަ ފަސާދަވާނެކަން ބަޔާންކުރެވުން. އެހެންކަމުން ޝިރުކުގެ ތަފްސީލު ބަޔާންކޮށްދެއްވާފައިވެއެވެ.

މިއްލަތު އިބްރާހީމް ޙަނީފިއްޔަތާމް.

ފަހެ މިއްލަތު އިބްރާހީމްعليه السلام އަކީ ޙަނީފުދެވެ. އެއީ ޝިރުކުން ބަރީއަވެ، ﷲ އެއްކައުވަންތަކުރުމެވެ. މުއައްލިފުرحمه الله މިފޮތް ލިޔުއްވުމުގެ މައިގަނޑު ބޭނުމަކީ މިކަން ބަޔާންކޮށްދެއްވުމާއި ތައުޙީދުގެ މުހިންމުކަމާއި އަދި އޭގެ އިދިކޮޅު ކަމުގައިވާ ޝިރުކުގެ ނުބައިކަން ބަޔާންކޮށްދެއްވުމާއި ޝިރުކާއި ދުރު އިންޒާރުދެއްވުމެވެ.

الله تعالى މިއާޔަތު އިބްރާހީމް ބަޔާންކޮށްދެއްވަމުން ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ.

﴿ وَإِذْ قَالَ إِبْرَٰهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِۦٓ إِنَّنِى بَرَآءٌ مِّمَّا تَعْبُدُونَ ﴿٢٦﴾ إِلَّا
ٱلَّذِى فَطَرَنِى فَإِنَّهُۥ سَيَهْدِينِ ﴿٢٧﴾ وَجَعَلَهَا كَلِمَةًۢ بَاقِيَةً فِى عَقِبِهِۦ
لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴾[28]

މާނައީ: "އިބްރާހީމްގެފާނު، އެކަލޭގެފާނުގެ ބައްޕައާއި، އެކަލޭގެފާނުގެ ޤައުމުގެމީހުންނަށް ވިދާޅުވިހިނދު ހަނދުމަކުރާށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، ތިޔަބައިމީހުން އަޅުކަންކޮށްއުޅޭ ތަކެތިން ތިމަންކަލޭގެފާނު ބަރީއަވެގެންވަމެވެ. އިސްވެދިޔަ [illegible] ތިމަން ހެއްދެވި ރަސްކަލާނގެ ފިޔަވައެވެ. ފަހެ، ހަމަކަށަވަރުން، އެކަލާނގެ ތިމަންކަލޭގެފާނަށް ތެދުމަގު ދައްކަވާނެތެވެ. އަދި އެބަސްފުޅު (އެބަހީ: لاإله إلا الله މި ކަލިމަފުޅު) އެކަލޭގެފާނުގެ ދަރިފަސްކޮޅުގައި

[28] الزخرف: 26-27-28

ދީމިއްސާނާ ބަސްނުގެއްލަވުގައި ހުއްޓިއްޖެވެ. އެއީ الله ގެ މަގަން އެބައިމީހުން ރުޖޫޢަވުމަށްޓަކައެވެ."

މިތަނުގައި އެކަލޭގެފާނު އެވަޙީ الله ފޮނުއްވައި އަޅުކަން ހުރިހާ އެއްޗަކުން ބަރީއަވެ އަދި اللهއަށް އެކަނި އަޅުކަން ޚާލިސްވެގެންވާ ބަރާއަތްކުރައްވާފައެވެ. އަދި މިމިއްލަތަށް ތަބާވުމަށް މުޙައްމަދުގެ ނަބިއްޔާ ރަސޫލާ ﷺ އަށް ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ.

﴿ثُمَّ أَوۡحَيۡنَآ إِلَيۡكَ أَنِ ٱتَّبِعۡ مِلَّةَ إِبۡرَٰهِيمَ حَنِيفٗا...﴾[29]

މާނައީ: "ދެން ތިމަންރަސްކަލާނގެ، ކަލޭގެފާނަށް ވަޙީކުރައްވާފީމެވެ. ތެދުވެރި މަގުން އެއްކިބާވެ، ސީދާމަގުގައިވާ އިބްރާހީމްގެފާނުގެ މިއްލަތަށް (ތަޢުލީމަށް)، ކަލޭގެފާނު ތަބާވެވަޑައިގަންނަވާށެވެ."

އެހެންކަމުން މުޙައްމަދުގެ ހުރިހާ އުއްމަތުންނަށް ވަނީ އިބްރާހީމް عليه السلام ގެ މިއްލަތުކަމުގައިވާ ޙަނީފިއްޔާއަށް (ޝިރުކުން

[29] النحل: 123

އެއްކިބާވެ މައުބީދަން ދެކިގެންވާ މަގަން) ރަބާފުން ވާޖިބުވެގެންނެވެ.

މަޢުބީދަކީ އަޅުކަން ޝަރުޢުކުރުމުގެ ޝަރުޢުގެއް.

އެހެންކަމުން މައުބީދު ބާރުންކޮށްދެއްވުމަށްފަހު މައުބީދަކީ އަޅުކަން ޝަރުޢުކުރުމުގެ މުޢައްޒިޒު ވިދާޅުވެފައިވާ އެފަދަ ބުނުމާއި ޤައުލުތަކެވެ. އެއީ ތަފާތު ބަޔަކުމެން ޝަރުޢުވެގެންވާ ފަރާތަކުންނެވެ.

އެހެންކަމުން ބަޔާ ހިތަށްވާ ގިނަ އަޅުކަން ކުރިކަމުގައި ވިޔަސް ބާޔާ އެއްވެސް އަޅުކަމެއް ދެއްވުމުގެ ހައްޤެއް ކޮށްފާވެ. އެހެން

اللهއަށް ޝިރުކުކުރެއްވިނަމަ އެއީ އިޚުލާޞް ދީނުން ބޭރުވެގެންވާ

ކާފަރުކަމެވެ. އަދި ނަބީމަހަކުތުވަމު الله އެހެރީމާ ޙަމަލުތަކެއް

ވަނަން ބުރުވާރުންއެވެ. އެހެންކަމުން މިކަމުގެ ބޭރުކަން އެނގި

އެކަމާމެދު އިންޓަރު ދިހިގެން ރައްކާތެރިވެ އެކަންކަން ދަސްކޮށް

ދެނެގަތުން ވާޖިބުވެގެންވެއެވެ. އަދި ކިޔަމަން ފުރުޟާނުގައި އެންމެ

ފުރަތަމަ އައިސްފައިވާ އަޅުކުރުގަޔާ اللهއަށް އެއްކަލޭގެފާނަށް

ކުރުމެވެ. އަދި އެންމެ ފުރަތަމަ އައިސްފައިވާ ނަބީއަކީ اللهއަށް ޝިރުކުކުރުމެވެ. އެއީ އެންމެ ބޮޑުވެގެންވާ ފާފައެވެ.

ކޮންމެ އަޅުކަމެއްވެސް ޤަބޫލުވަނީ ދެޝަރުތެއް ހަމަވުމުންނެވެ.

1. އިޚްލާޞްތެރިކަން (الله ފިޔަވައި އަޅުކަންކުރެވޭ ހުރިހާ އެއްޗަކުން ކާފަރުވެ اللهއަށް އެކަނި ކުރުން)

2. ނަބިއްޔާ ﷺ ބަޔާންކުރެއްވި ގޮތަށް ކުރުމެވެ.

މިދެޝަރުތު ފުރިހަމަ ނުވާނަމަ އެއްވެސް އަޅުކަމެއް ޤަބޫލެއްނުވާނެއެވެ. އެހެން މިސާލެއް ދެންނެވުމުން މުހައްޒިލު ދެންނަވާފައިވީ ނަމާދު ތަހާރަތާއި ނުލާ (ހަދަޘުން ޠާހިރުވެގެން އެބަހީ ބޮޑު ހަދަޘުވެރިކަމާއި އަދި ކުޑަހަދަޘުވެރިކަމާ ހިނދަކު) ޤަބޫލުނުވާނެއެވެ. އަދި ޠަހާރަތާ ނުލާ ކުރާ ނަމާދަކީ ނަމާދަކަށް ނުވާނެއެވެ. އެފަދައިން އަޅުކަންވެސް އިޚްލާޞްތެރިކަމާއި އެކު މެނުވީ ކުރާ އަޅުކަމެއް މެނުވީ އަޅުކަމަކަށްނުވާނެއެވެ. އެއާ އެކު އެހެން ފަރާތެއް

ސާމިލުވެއްޖެނަމަ އެކަމެއްވާނީ ޝިރުކުކުރުމަށެވެ. މިފޮތުގެ މައިގަނޑު މައުޟޫޢަކީ މިއެވެ.

ޝިރުކުކުރުން.

ޝިރުކުކުރުން ބެހެނީ ދެބަހަކަށެވެ. އެއީ މިއްލަތުން ބޭރުވާ ބޮޑު ޝިރުކާއި އަދި މިއްލަތުން ބޭރުނުވާ ކުޑަ ޝިރުކެވެ. ކުޑަ ޝިރުކުގެ މިސާލަކީ ދެއްކުންތެރިކަމެވެ. އަދި މިފޮތުގެ މައުޟޫޢަކީ ބޮޑު ޝިރުކާއި އަދި އެޝިރުކު ކުރި މައްކާގެ މުޝްރިކުންގެ ބާޠިލު ބަޔާންކުރެއްވުމާ ހަތަރު ޤަވާޢިދުގެ ޒަރީޢާއިން މިޒަމާނުގައި އެކަން ގެދިގެން ދަނީ ކޮންގޮތަކަށްތޯ ބަޔާންކުރައްވައި މިޒަމާނުގެ މުޝްރިކުންނަން ރައްދުދެއްވުމެވެ.

މުއައްލިފު އެކަން ބަޔާންކުރެއްވަމުން ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ. "ތިބާއަށް އަޅުކަމަށް ޝިރުކުވަދުމުން އެކަމެއް ފަސާދަވެ ހުރިހާ ޢަމަލެއް ބާޠިލުވެގެންދާކަމާއި އަދި އެކަންކުރާ މީހާ އަބަދުގެ ނަރަކައިގެ އަހުލުވެރިޔަކަށް ވެގެންދާކަން އެނގުމުން، އެހެންކަމުން ތިބާގެ މައްޗަށްވާ

އެނގެން އެންމެ މުހިންމު ވެގެންވާ ކަމަކީ އެއީކަން ދަންނާށެވެ."

ބޮޑު [illegible] ތިންކަމެއް [illegible]:

1. ޢަމަލު ހަލާކުވެ ބާޠިލުވުން.

2. އަދި ހުރިހާ ޢަމަލެއް ބާޠިލުވެގެން ދިޔުން.

3. އަބަދުގެ އަބަދަށް ނަރަކައިގައި އޮންނަން ޖެހުން. އަދި އެމީހެއްގެ މައްޗަށް ސުވަރުގެ ހަރާމްވެގެން ދިޔުމެވެ.

އަދި މުއައްލިފު ވަނީ ޝިރުކަކީ [illegible] މިފޮތުގައި ސިފަކުރައްވާފައެވެ. އެހެނީ މިކަމަކީ އޭގެ [illegible] ވަރަށް ގުޅިފައި [illegible] [illegible] މީސްތަކުން އާދައި ޖައްސަވުންދާ ކަމެކެވެ. އެކަން ބާޠިލުގެ އަހުލުވެރިން ދަނީ [illegible] މީސްތަކުން އެކަމުގައި ޖައްސަވުންނެވެ. އެގޮތުން ބައެއް ފަހަރު އެބައިމީހުންގެ ދަތުރުކުރަމުން الله އާއި ޝިރުކުކުރެއެވެ. އެއީ އޭނާގެ ހަވާ ނަފުސަށް އަޅުކަންކޮށް ކަލާނގެއެއްކަމުގައި ހިފައިގެންނެވެ. އެކަންކުރާ [illegible] އެމީހުންގެ اللهގެ [illegible]

ދައްކަން އެބައިމީހުންގެ ތައުރާތުގައި އިސްކުރެވޭ ނިޔާމަތްކަން ވެރިކަންކޮށް އެއިން ހުކުމްކޮށް ކުރެއެވެ. އަދި ބަޔާން ބަލާލް ބަދަލުކޮށް ހެދުމުންނެވެ. އަދި ބައެއް ފަހަރު ބުދަށް އަދި ބައެއް ފަހަރު ޞާލިޙުންނަށް އަދި ޤަބުރުތަކަށް އަދިވެސް މަލާއިކަތުންނަށް އަދި ވެރިންނަށް އަދި ޝައިތާނުންނަށް އަދިވެސް އެނޫން ގޮތްގޮތަށް މީސްތަކުން ޝިރުކުކުރެއެވެ. އެހެންކަމުން މި ޝިރުކުގެ ބާވަތްތައް ބާނިކޮށްއަވާ ޝިރުކުކުރާ މީސްތަކުންގެ ހާލަތު އަންގައިދީ ޝިރުކާ ދެމި އިންޖީލުގައި ބަޔާންކޮށްދިނުމަށް ހަތަރު ޤަވާޢިދު ޖެހިގެން ކުރައްވާފައިވެއެވެ.

ހަތަރު ޤަވާޢިދުގެ ޚުލާޞާ:

1. ފުރަތަމަ ޤަވާޢިދު: الله ގެ އެއްކައުވަންތަކަމުގެ އެއްބަޔަށް އިމާންވެގެން (ތައުޙީދުގެ ރުބޫބިއްޔާއި الله އެއްކައުވަންތަ ކުރުމަކުން) ސުވަރުގެ ވަންނަން ނުފުދޭކަން.

2. ދެވަނަ ޤަވާޢިދު: މުޝްރިކުން އަޅުކަމުގައި ޝިރުކުކުރުމުގެ ބަހާނާއަކަށްވީ الله އާއި ޤުރްބަތްވުމާއި ޝަފާޢަތް ހޯދުންކަން. ނަމަވެސް އެބައިމީހުން ދީނުން ބޭރުވެގެންދިޔައެވެ.

3. ތިންވަނަ ޤަވާޢިދު: މުޝްރިކުން ހަމައެކަނި އަޅުކަންކޮށް އުޅުނީ ބުދަށް ނޫންނަކާއި އަދި އެހެން ފަރާތްތަކަށްވެސް އަޅުކަންކޮށް އުޅުނެވެ.

4. ހަތަރުވަނަ ޤަވާޢިދު: އެއީ ކުރީގެ މުޝްރިކުންނާއި މިޒަމާނުގެ މުޝްރިކުންގެ ތަފާތު: މިޒަމާނުގެ މުޝްރިކުންގެ ޝިރުކުކުރުން ކުރީގެ މުޝްރިކުންނަށްވުރެ ނުބައިވެގެންނެވެ.

ފުރަތަމަ ޤަވާޢިދުގެ ޚުލާޞާ ޝަރަހަ:

ފުރަތަމަ ޤަވާޢިދުގައި މައްކާގައި ނަބިއްޔާ ﷺ އެބަޔަކަން ތަކްފީރުކުރައްވައި އެބައެއްގެ ލޭ ހުއްދަކުރައްވައި ހަނގުރާމަކުރެއްވި މުޝްރިކުން اللهގެ ތައުޙީދުގެ އެއްބަސްވުން އީމާންވާ ބައެއްކަމުގައިވިއަސް. އެއާއެކު އެބައިމީހުން އެއީ ސުވަރުގެ ވަންނަ ސިފަ ލިބިގެންވާ ބައެއްކަމުގައި ނުވިއެވެ.

ތައުޙީދުގައި ހިމެނޭ ތިންބައަކީ:

1. ތައުޙީދުއް ރުބޫބިއްޔާ: ރައްބުވަންތަ ކަމުގައި الله އެއްކަލައުވަންތަ ކުރުމެވެ. އެއީ ރިޒުޤު ދެއްވުމާއި އަދި

ތަދުބީރުކުރެއްވުމާއި އަދި ޚަލްޤުކުރެއްވުމާއި އަދި ދީން ކަނޑައެޅުއްވުމާއި އަދިވެސް الله تعالىٰ ހުރިހާ ކަމެއްގައި އެއިލާހު އެއްކައުވަންތަކަމަށް އީމާންވުމެވެ. މިކަން ޚާއްޞަވެގެންވަނީ الله ގެ ޙަޤުޤުތަކަށެވެ.

2. ތަޢުރީފު އުލޫހިއްޔާ: މިކަމަކީ اللهއަށް އަޅުކަންވެވޭ ހުރިހާ އަޅުކަމެއް ހަމައެކަނި اللهއަށް ޚާލިޞްކޮށް އަދާކުރުމެވެ. ނަބީބޭކަލުން الله ފޮނުއްވީ މިމަޤްޞަދަށްޓަކައެވެ. އެހެނީ ޢާންމުގޮތެއްގައި ގިނަ އުއްމަތްތަކެއްގައި الله ރުބޫބިއްޔާގައި އެއްކައުވަންތަކުރެއްވުން ދިނައެވެ.

3. اللهގެ ސިފަފުޅުތަކާއި އަދި އިސްމުފުޅުތަކުގައި الله އެއްކައުވަންތަކުރެއްވުން؛ މިއީ މިސިފަފުޅުތަކަށް އީމާންވެ އެއްވެސް ސިފަފުޅެއްގެ މާނަ އުނިކުރުމެއް ވައްތަރުކުރުމެއް އަދި އަޅާކިޔުމެއް ނުކޮށް އީމާންވުމެވެ.

މައްކާގެ މުޝްރިކުން މަތީގައިވާ ފުރަތަމަ ބައިކަލުގައިވާ اللهގެ ރުބޫބިއްޔަތަށް އީމާންވިއެވެ. ނަމަވެސް އެވަރުން ނުފުދޭކަން ބަޔާންކުރައްވައި ފުރަތަމަ ޤަވާއިދު ބަޔާންކުރެއްވިއެވެ. އެހެނީ މިއީ މިއުއްމަތުގައި ވަރަށް ގިނަ ބިދުޢަވެރި ފިރުޤާތައް الله އެއްކަލައުވަންތަ ކުރުން ކިޔާ އުޅެނީ ރުބޫބިއްޔާގައި الله އެއްކަލައުވަންތަކުރުމަށެވެ. މުޙައްމަދު ބިން ޢަބްދުލްވައްހާބު رحمه الله ނަސަން ސުރިޚައި މިވާހަކަ އެކަށޭގޮތުންގެ ރިސާލަތްތަކުގައި ގިނައިން ޝިކުރުކުރެއްވުމުގެ ބާރުމަދު އެބައިމީހުންނަށް ރައްދުދެއްވުމެވެ. ބައެއް މީހުންނަށް މިޒަމާނުގައި އެއީ ނަޒަރުގައި ފިޔަވަޅުންނައެވެ. ނަމަވެސް މިޒަމާނުގައި އެދުރުކުރުމައް މުޝާ ދަނީ ގޮތުރުމުންނެވެ. އެއީ އަޝާއިރާފަދަ ބިދުޢަވެރި ޖަމާއަތްތަކުގެ ކައިރީގައި ތައުޙީދަކީ اللهގެ ސިފަތަކަށް އިންކާރުކޮށް ބައްދިއަން ފުރުޞަތު ހަމަވެ އަހަރެން ސިފަވުން އީމާންވެ اللهގެ ރުބޫބިއްޔާގައި އެކަނި އެއްކަލައުވަންތަކުރުމެވެ. އުޚުރީއްޔާ އެމީހުން ދުނިޔޭ އެއީ ރުބޫބިއްޔާކަމުންނެވެ. އެހެންކަމުން މިފަދަ މިސްކީނުންގެ ތަކުރާގައި ޤަބޫލު ދަރާކުރުމާއި އެކިއެކި ބަދުކަންތައް ގިނަވެގެންވެއެވެ.

ﷲ މިންރައްކާ ފިކުރުތަކުން އަޅުގަނޑުމެން ސަލާމަތްކުރައްވައި މިންޖުކުރައްވާށިއެވެ. މިބައިމީހުންގެ ފިކުރުތައް ރަނގަޅުނަމަ މައްކާގެ މުޝްރިކުން ތައުހީދުގެ އަހުލުވެރިންނަށްވުރެ މާ ގާތްވެގެންވެއެވެ. ނަމަވެސް އެވަރުން ނުވޭ ކަން ބަޔާނުކުރައްވަން ދަލީލާއެކު މިޤާއިދާ ޛިކުރުކުރައްވިއެވެ.

ދެވަނަ ޤަވާޢިދުގެ ޚުލާޞާ ޝަރަހަ:

މުޝްރިކުން އަޅުކަމުގައި ޝިރުކުކުރުމުގެ ބަހަނާއަކަށްވީ ﷲ އާއި ކުއްތަންވުމާއި ޝަފާޢަތް ހޯދުމެވެ. ނަމަވެސް އެބައިމީހުން ދީނުން ބޭރުވެގެންދިޔައެވެ.

އެބައިމީހުން ސީދާކޮށް ކަންކަމަށް އެދުމުގެ ބަދަލުގައި އެމީހުން އެދުނީ ﷲ އާ ކައިރިކޮށްދިނުމަށެވެ. ކުއްތަންކޮށްދީ ދުޢާ އިޖާބަކޮށްދެއްވުން އެހީވެދިނުމަށެވެ. އެކަންކަމަށް ﷲ އާއި ޝިރުކުކުރުން ކަމާއި އަދި ނަރަކައަށް ވަންނަން ޖެހޭނެކަމެއްކަން ބަޔާނުކޮށްދެއްވިއެވެ.

ނަމަވެސް ފަހުގެ މުޝްރިކުންގެ ޙާލަތު މާ ގޯސްވެގެންވެއެވެ. އެބައިމީހުން ސީދާކޮށް އެބައިމީހުން އަޅުކަންކުރާ ބާޠިލު އިލާހުންނަށް ކަންކަން ނިންމަވައިދޭން ދުޢާކުރަމުންދެއެވެ.

އެއަށްފަހު މުއައްލިފު ޝަފާޢަތުގެ ދެބާވަތް ބަޔާންކޮށްދެއްވައިފިއެވެ. އެއީ ނަފީކުރެވޭ ޝަފާޢަތާއި އަދި ސާބިތުކުރެވޭ ޝަފާޢަތެވެ.

ނަފީކުރެވޭ ޝަފާޢަތަކީ الله ގެ ފަރާތުން މެނުވީ އެދުން ހުއްދަވެގެންނުވާ މަނާވެގެންވާ ޝަފާޢަތެވެ. މިސާލަކަށް މަރުވެފައިވާ މީހުންނާއި އަދި ބާޠިލު އިލާހުންގެ ކިބައިން ކަންކަމަށް އެދުމެވެ. މިތަންގައި ދިރިހުރި މީހާގެ ކައިރިން އޭނާއަށް ކުޅަދާނަކަން ލިބިގެންވާ ކަންކަމަކަށް އެދުން ވަދެގެން ނުވެއެވެ.

އަދި ސާބިތުކުރެވޭ ޝަފާޢަތަކީ الله ގެ ފަރާތުން އެދުން ހުއްދަވެގެންވާ ކަންކަމެވެ. މިސާލަކަށް ނަބިއްޔާ ﷺ ޝަފާޢަތް ދެއްވުން އެދި الله އަށް ދެންނެވުމެވެ. ދެކަމެއް ހާސިލުވެގެން މެނުވީ ޝަފާޢަތް ނުލިބޭ ހުއްޖެވެ.

ހ. ޝަފާޢަތް ދެއްވޭ ފަރާތަކީ اللهގެ ހުއްދުން ލިބުން. އެބަހީ އެއީ الله އެއްކަލާނގެ ކުރާ މިހަކަށް ވާންޖެހޭނެއެވެ.

ށ. އަދި اللهގެ އިޒުނަ ޝަފާޢަތްތެރިޔާ މިހާރަން ދެއްވުމުގެވެ. އެއީ ޤިޔާމަތްދުވަހު ރަސޫލުﷲނަށާއި އަދި ޝަފާޢަތްކުރާ އެންމެހާ ފަރާތްތަކަށް ދީފައިވާ ޝަފާޢަތުގެ ދަރަޖައެވެ.

الله އެއްކަލާނގެ ކުރާ މިހަކަށް ވެސްވީ ޝަފާޢަތް ނުލިބޭނެ ކަމުގެ ދަލީލަކީ ސަޙީޙު ބުޚާރީގައި އަބޫ ހުރައިރާ رضي الله عنه ގެ ރިވާޔަތުން ރަސޫލުﷲ ގެ ޙަދީޘެވެ. އެކަލޭގެފާނު ނަބިއްޔާ ﷺ ގެ ޝަފާޢަތް ލިބިގެން އެންމެ އުފާވެގެންވާ (އެބަހީ އެންމެ ބާރުވެގެންވާ) މީހަކީ ކާކުތޯ ސުވާލުކުރެއްވުމުން އެކަލޭގެފާނު ބަޔާންކުރެއްވިއެވެ: "އޭނާގެ ހިތުން ޚާލިޞްކަމާއިއެކު لاإله إلا الله ކިޔާ މީހާއެވެ"

ތިންވަނަ ޤަވާޢިދު ގެ ޚުލާޞާ ޝަރަހަ:

މުޝްރިކުން ހަމައެކަނި އަޅުކަންކުރީ އުޅުނީ ބުދަށް ނޫންކަމާއި އަދި އެހެން ޗީޒުތަކަށްވެސް އަޅުކަންކުރި އުޅުނެވެ.

މިކަމުގެ ތެރެއަށް ހުރިހާ ބާވަތެއްގެ ކުފުރެއް ވަދެގެންދެއެވެ. އެއީ اللهގެ ގޮތަށް ޙުކުމް ނުކުރުމާއި އަދި اللهގެ ޙުކުމް ނޫން އެހެން ޙުކުމަކަށް ކުރުމާއި އަދި ޙުކުމްތަކުގެ މައްޗަށް ޙުކުމް ހެދުމާއި އަދި އަލުން ގޮނުއްވޭނެކަމަށް އިންސާނުކުރުއްވުމާއި އަދި ރިސާލަތަން ކުރުއްވުމާއި އަދި މުއައްސިސު ގެންނަވާފައިވާ އަރުކަންކަމަށް الله ނޫން ފަރާތަކަށް ކޮށް ހެދުމެވެ.

މިޒާއިރުގައި މުސަލްމިނު ޙައްދު ދެއްވާފައިވާ މަސްލާގެ މުސްތިރުން އަދުލަންކުރި ހަމައެކަނި ބުރަން އެކަނިކަމަން ބުނާ މީހުންނަށެވެ. އަދި މިޒަމާނުގައި ކުފުރުގެ ބަލަދާއް ގެންނަ ބައެއްނަމަ މިޒާއިރާ ރަސްކަދަން ޔަދުރުވުން ހުއްޓެވެ. އަދި ދަރިފުޅުމަތް މުއައްސިސު ޗިކުރުދަކޮއްވާތަޅުވިއެވެ. އޭގެ އިތުރަށް ހަވާ ނަފްސަން އަދުކަން ކުރުމަކީވެސް الله އާއި ޝިރުކުކުރުން ހިފުން ކަމެކެވެ. މިބައިމީހުންގެ ކިބައިން ބަރީއަވެ ރުޅިއައުމަ އިރާދާތެރިވެގެންނޫނީ އަދުކަން ޙާސިލުނުކުރެވޭ ކުއްޖެވެ.

އަދި މިހުރިހާ ބާވަތެއްގެ ކުފުރުގެ ޢަމަލުތަކެއް ކުރިމީހުން ތަފާތުކުރެއްވުމެއް ނުލައި ނަބިއްޔާ ﷺ އެބައިމީހުންނާއި ހަނގުރާމަކުރެއްވިއެވެ.

ހަތަރުވަނަ ޤަވާއިދުގެ ޚުލާޞާ ޝަރަހަ:

މިޒަމާނުގެ މުޝްރިކުން ކުރީގެ މުޝްރިކުންނަށްވުރެ ނުބައިވެގެންވެއެވެ. އެހެނީ ކުރީގެ މުޝްރިކުން ފަސޭހައިގެ ވަގުތުގައި ޝިރުކުކޮށް އުޅުނު ކަމުގައިވިޔަސް ދަތިއުނދަގޫ ވަގުތުގައި އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު މެދުވެރިއެއް ނެތި ދުޢާކޮށް ހަދައެވެ. ނަމަވެސް މިޒަމާނުގެ މުޝްރިކުން ކަމުގައިވާ މިއުއްމަތަށް ނިސްބަތްވާ، ޤަބުރަށާއި އެނޫންއެއްޗަކަށް އަޅުކަންކޮށް އުޅޭ މީހުން، ހުރިހާ ވަގުތެއްގައިވެސް ޝިރުކުކޮށް ހަދައެވެ. އަދި އެކަންކަމަށް ރިވެތި ނަންދީ އެކަންކަން ޒީނަތްތެރިކުރެއެވެ.

މިފޮތުގައި މުއައްލިފު ވަނީ މިހަތަރު ޤަވާއިދު މީސްތަކުންނަށް ފަހުމްވާގޮތަށް ވަރަށް ފުރިހަމައަށް ބަޔާންކޮށްދެއްވާފައެވެ. އެހެނީ ބަޔާނީ ފުރިހަމަވާނީ އޭގެ

އިދިކޮޅު ދަނެ ހެދިން ހެއްދިބާވެގެންނެވެ. އަދި الله ކިޔަވައި އަޅުކަންވެވޭ ހުރިހާ އެއްޗެއްކަން ކުރުމުގެ اللهއަށް އީމާން ނުވެވޭނެއެވެ. ތަޢުރީފުކުރި އަދި މިއްސަލު އިބާދަތަކީ މިއެވެ. މިއުއްމަތަށް الله އެކަނިވަނީ ފަރުޟުކުރައްވާފައެވެ. ނަބިއްޔާ ﷺ ވަނީ ޝަރީޢަތުގެ ކަމުގައި ހިފާ އެހެން ބަޔާންކުރައްވާ މިހެން ހިތަން ގިނަ ފަތަކުރިހަމުގައިމިނަހެއް ސުވަރުގެ ވައްދަވާން ކަމުގެ އެކަވިރު ބަހަރުތަކުރައްވާފައެވެ.

ދުޢާއަކީ الله އެއްކަލުވަންތަކަމުން ޝިފައިން ބަރަކާތްލެއްވުމާ ނާޅު اللهއާއި ބައްޓަންކުރާ ބައެއްކަމުގައި ދެއްވުމެވެ.

މަތީގައިވާ ނުކުތާ ޝަރަހައިގައި ގެނެވިފައި އެވަނީ އައްޝައިޚް ޞާލިޙު އަލްފައުޒާނީ حفظه الله އަދި ޞާލިޙު އާލުއްޝައިޚް حفظه الله ގެ ޝަރަހާގައި ގެންނަވާފައިވާ ބަސްތަކުގެ ނުކުތާތަކެވެ.

الحمد لله الذي بنعمته تتم الصالحات.

وصلى الله سلم على نبينا محمد وآله وصحبه أجمعين

والحمد لله رب العالمين.

